

## Oponentský posudek na diplomovou práci

*Autorka práce:* Bc. Kamila Angelovová  
*Název práce:* Vývoj pohraničních sídel a jejich obyvatel na území Českého lesa  
*Pracoviště:* Pracoviště historické sociologie, FHS UK v Praze  
*Autor posudku:* Mgr. Jan Pohunek

Problematika proměn, které ve 20. století postihly pohraničí dnešní České republiky, představuje komplexní téma, k němuž je v rámci sociologického výzkumu možné přistupovat z mnoha různých úhlů. Práce Bc. Kamily Angelovové se v tomto kontextu zaměřuje na vývoj osídlení Českého lesa se zvláštním důrazem na přežití a zánik jednotlivých obcí v době poválečné. Hlavní otázkou, kterou si klade, je to, jaké podmínky určovaly odlišný osud jednotlivých vesnic.

Z textu je patrné, že se autorka věnovala tématu intenzivně, má k němu i osobní vztah a nepodcenila teoretickou a metodickou přípravu. V přehledových a teoretických kapitolách v dostatečné míře využívá dostupných pramenů, ocenit je například možné i práci s německými pamětníky. Jen v části věnované historii česko-německých vztahů mohlo být možná věnováno více prostoru jejich vývoji za Rakousko-Uherska a v prvních dvou desetiletích 20. století – většina uváděných údajů se týká buď dob starších, nebo období přibližně od roku 1930. Bylo by ale zajímavé, dozvědět se, jak a zda vůbec se ve vybraných lokalitách projevoval vývoj moderního nacionalismu od 19. století, které rozhodně nebylo prosté národnostního soupeření. Z jiných oblastí je například známo, že se tyto tenze často projevovaly prostřednictvím spolkové činnosti (tělovýchovné, turistické, okrašlovací, kulturní a další spolky), což je téma, které mohlo hrát významnou roli v konstrukci sociální reality obce.

Část věnovaná dvěma vybraným lokalitám, zaniklé obci Lísková a přeživší obci Nemanice, je rovněž detailně a poctivě zpracována. Pouze u kapitoly věnované současnému stavu Nemanic a problémům, které místní obyvatelé pociťují v souvislosti s romskou menšinou, možná chybí i vyjádření zástupců této menšiny – ať už romských starousedlíků nebo několikrát zmiňovaných nově přibývajících obyvatel. Vzhledem k tomu, že práce uvádí osobní vztah k místu a pocit domova jako jeden z podstatných faktorů podílejících se na přežití obcí v pohraničí, mohl by být jejich pohled na místo, ve kterém žijí, zajímavý.

Závěry vyvozené z výzkumu jsou adekvátní rozsahu práce a kvalitativnímu charakteru výzkumu. Podrobnější výzkum vývoje osídlení Českého lesa či pohraničních oblastí obecně by vyžadoval větší množství komparativního materiálu – na základě studia dvou obcí je obtížné utvořit model s obecnou platností. Takový výzkum by ale už přesahoval rozsah vhodný pro diplomovou práci. Ta je v tomto případě kvalitní historicko-sociologickou sondou a dobrým odrazovým můstkem, který může diplomantka využít, chce-li se tématu věnovat i nadále.

Po formální stránce splňuje práce Bc. Kamily Angelovové nároky kladené na text odborného charakteru. Na několika místech je možné narazit na drobné gramatické či stylistické chyby, jde však o nedostatky poměrně vzácné – k jejich odstranění by patrně stačily jedny autorské korektury před tiskem navíc (např. „*útoky zfanatizovaných Heinleinovců se stupňovali*“ či „*potlačit východiska, které se sami od členů dané kultury nabízejí*“) a srozumitelnost práce neovlivňují.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti doporučuji jako oponent práci k obhájení a to s hodnocením „velmi dobře“. Pokud autorka v rámci obhajoby uspokojivě zodpoví následující doplňující otázky, nebránil bych se rozhodně ani klasifikaci „výborně“.

1) Je možné podrobněji popsat faktory, které vedly k zařazení popisovaných dvou obcí do výzkumu? V práci jsou sice kritéria výběru zmíněna, bylo by ale možná vhodné osvětlit je detailněji, aby bylo více zřejmé, nakořik jsou typickými zástupci svého druhu.

2) Z jakých důvodů nebyli kontaktováni romští obyvatelé Nemanic? Byla jimi autorka práce odmítnuta, nebo se rozhodla je mezi respondenty nezahrnovat? Podotýkám, že za zodpovězení této otázky je možné považovat v podstatě jakoukoli diskuzi nad obdobnými problémy, se kterými se výzkumník může setkat v terénu. Pokud například autorka zjistila, že práce se sociálně vyloučenými respondenty a v prostředí s vyšší mírou kriminality je v tomto konkrétním případě nad její možnosti, lze toto rozhodnutí vzhledem k tomu, že těžiště práce leží jinde, respektovat. Jde však o problém, kterému se v případě studia obdobných lokalit nelze vyhnout a měl by být při obhajobě zmíněn.

V Praze 29. 9. 2011

Mgr. Jan Pohunek